

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายวิทย์และสายศิลป์ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ค่านิยม

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม
- ความหมายของค่านิยม
- ชนิดของค่านิยม
- การวัดค่านิยม

2. วัยรุ่น

- ความหมายของวัยรุ่น
- พัฒนาการของวัยรุ่น
- ความต้องการของวัยรุ่น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ค่านิยม

เรื่องของ "ค่านิยม" นับเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมในด้านสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาต่าง ๆ ในด้านสังคมศาสตร์เกือบทุกสาขาวิชา (Williams 1968, 286 อ้างใน สุนทรี โคมิน 2522, 9) การศึกษาเรื่องของค่านิยมในกลุ่มบุคคลจะทำให้เข้าใจและอธิบายถึงพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลได้อย่างถูกต้องตามเหตุผลด้านทฤษฎี ทั้งนี้ อาจพิจารณาได้จากวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติตามแนวความคิด ความเชื่อในตัวบุคคล อันเป็นพื้นฐานในการเลือกปฏิบัติสิ่งที่ตนเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมแล้ว (Mode of Conduct) ค่านิยมลักษณะนี้เรียกว่า "ค่านิยมเชิงวิถีปฏิบัติ" (Instrumental Values) อีกทัศนะหนึ่งนั้น เน้นถึงค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางอันพึงปรารถนาของชีวิต (End-State of existence) ซึ่งแนวคิดทั้งสองทัศนะนั้นแตกต่างกันตรงประเด็นที่ว่า ค่านิยมในทัศนะแรกเน้นถึง "วิถีทาง" (means) ส่วนทัศนะหลังเน้นถึง "จุดหมายปลายทาง" (ends)

การศึกษาค่านิยมของบุคคลในแต่ละสังคม ยังใช้เป็นการคาดหมายพฤติกรรมของบุคคลได้อีกแนวทางหนึ่ง เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลในลักษณะของกระบวนการตัดสินใจจากพฤติกรรมตอบสนองแล้วจะเห็นว่าบทบาทของค่านิยมเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคล ในการศึกษาเรื่องค่านิยมจะมีส่วนช่วยได้อย่างมากในการอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

1.1 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม (อ้างใน ศิริพจน์ ฤกษ์สภาพ, 2550)

แนวคิดในการกำหนดและจำกัดความหมายที่รัดกุมและชัดเจนของค่านิยมโดยพิจารณาถึงพฤติกรรมตอบสนองของบุคคลด้านอารมณ์จิตใจ (Affective Domain) ซึ่งจะเน้นถึงพฤติกรรมส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ท่าทีทัศนคติ การให้คุณค่า การปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นต้น ดังนั้น นักทฤษฎีจึงได้ใช้รูปแบบของระบบทัศนคติและค่านิยม (value and attitude system) เป็นแนวทางหนึ่งในการอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในของบุคคล ที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันดังกล่าว

สำหรับพฤติกรรมตอบสนองด้านอารมณ์ จิตใจ สามารถจะอธิบายตามขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. การรับหรือให้ความสนใจ (Receiving or Attending)

เป็นสภาพการณ์ขั้นแรก เมื่อบุคคลถูกกระตุ้นให้พร้อมที่จะรับรู้หรือสนใจต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ จะประกอบด้วยสิ่งย่อย ๆ ดังนี้

ความตระหนัก (Awareness) เป็นความรู้สึกต่อสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดในสภาวะของจิตใจ

ความตั้งใจที่จะรับรู้ (Willingness to Receive) เป็นความพอใจที่จะรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นความรู้สึก

การเลือกรับหรือการเลือกให้ความสนใจ (Controlled or Selected Attention) โดยที่บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกรับหรือเลือกให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ตอบสนองความสนใจหรือความพอใจของตน

2. การสนองตอบ (Responding)

ขั้นของปฏิบัติการสนองตอบจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิด "ความสนใจ" ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง จำแนกออกได้ดังนี้

2.1 การยินยอมปฏิบัติสนองตอบ (Acquiescence in Responding)

2.2 การตั้งใจปฏิบัติสนองตอบ (Willingness to Respond)

2.3 ความพอใจปฏิกริยาตอบสนอง (Satisfaction in Response)

3. การสร้างค่านิยมในตัวบุคคล (Valuing)

พฤติกรรมในขั้นนี้อาจใช้คำว่า "ความเชื่อ" หรือ "ทัศนคติ" ก็ได้ เป็นการยอมรับเนื่องด้วยแรงจูงใจในตัวบุคคล เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เห็นว่ามีคุณค่า ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การยอมรับคุณค่า (Acceptance of a value) เป็นความเชื่อในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีคุณค่า

3.2 การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่มีคุณค่า (Preference for a Value) จะเห็นได้จากพฤติกรรมภายนอก เป็นการยอมรับค่านิยม หรือการให้คุณค่าต่อสิ่งต่าง ๆ

3.3 การผูกมัด (Commitment) เป็นการยอมรับอย่างแน่วแน่ในคุณค่าของสิ่งใดจะสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกบางอย่าง

4. การจัดระบบค่านิยม (Organization)

เป็นการรวบรวมค่านิยมต่าง ๆ และจัดเข้าเป็นกลุ่มของค่านิยมขั้นนี้จำแนกออกได้ดังนี้

4.1 การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม (Conceptualization of a value) โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับค่านิยมต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้มา

4.2 การจัดเป็นระบบของค่านิยม (Organization of a value system) เป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์หรือการสังเคราะห์รูปแบบของค่านิยมต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นของตนเอง

5. แบบแผนพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a value of value complex)

เป็นการจัดระบบค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนควบคุมพฤติกรรมของบุคคล แบ่งออกได้ดังนี้

5.1 การกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป (Generalized Set) พฤติกรรมในขั้นนี้ แสดงถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นพื้นฐานการปรับตัวทั่ว ๆ ไป

5.2 แบบแผนคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Characterization) เป็นการยอมรับและยึดถือในสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในแบบแผนเฉพาะบุคคลที่ค่อนข้างจะถาวร

แผนภูมิ ส่วนประกอบของพฤติกรรมการตอบสนองด้านอารมณ์ ความรู้สึก

เครทว็อลท์, บลูมและมาเซีย (Krathwohl, Bloom & Masia 1964 อ้างในศิริพจน์ ฤกษ์สภาพ,2540)

การรับหรือให้ความสนใจ (Reception)

- ความตระหนัก
- ความตั้งใจที่จะรับรู้
- การใส่ใจ

การสนองตอบ (Response)

- การยินยอมปฏิบัติสนองตอบ
- การตั้งใจปฏิบัติสนองตอบ
- ความพอใจปฏิบัติสนองตอบ

ความสนใจ (Interests)

ทัศนคติ (Attitudes)

การสร้างค่านิยมในตัวบุคคล (Valuation)

- การยอมรับคุณค่า
- การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่มีคุณค่า
- การผูกมัด

ค่านิยม (Values)

การจัดระบบค่านิยม (Organization)

- การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม
- การจัดเป็นระบบของค่านิยม

การปรับตัว

(Personality Integration)

แบบแผนพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization)

- การกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป
- แบบแผนคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล

ส่วนประกอบต่าง ๆ ของพฤติกรรมด้านอารมณ์จิตใจนั้น จะศึกษาได้จากรายละเอียด ลำดับขั้นตอนตามแนวทฤษฎีของ เครทว็อลท์, บลูมและมาเซีย (Krathwohl, Bloom & Masia 1964 อ้างในศิริพจน์ ฤกษ์สภาพ,2540) ซึ่งอาจสรุปได้ตามแผนภูมิข้างต้นจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมด้านนี้ได้ กว้างขวางและถูกต้องยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องของทัศนคติและค่านิยม ที่เป็นแบบแผน อันสำคัญในการปรับปรุงและสร้างเสริมบุคลิกภาพต่อไป

1.2 ความหมายของค่านิยม

การศึกษาเรื่องของค่านิยม (Values) เริ่มต้นจากวิชาปรัชญา ซึ่งเป็นรากฐานของศาสตร์ สาขาต่าง ๆ ส่วนใหญ่ในปัจจุบัน นักปรัชญาเชื่อว่าค่านิยมของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นยึดถือ จึงมีการวางหลักในการพิจารณาค่านิยมดังนี้ ประการแรก ค่านิยมนั้นถือเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ประการต่อไป การศึกษาค่านิยมเชิงคุณภาพของกลุ่มบุคคลนั้น พิจารณาได้ว่าเป็นลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ ค่อนข้างถาวร ค่านิยมเป็นส่วนที่กำหนดถึงแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ความหมายของคำว่า "ค่านิยม" ได้มีผู้ทำการศึกษาและให้ความหมาย พอสรุปได้เป็นแนวความคิดเบื้องต้นได้ดังต่อไปนี้

คลัคคอน (Kluckhohn, 1951) ให้นิยามไว้ว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งที่เขาผู้นั้นปรารถนา

ฮาร์ดิง (Harding, 1953) กล่าวถึงความหมายของค่านิยมไว้ดังนี้ ค่านิยม หมายถึง ความต้องการและความชอบ ไม่ชอบ มีการพัฒนาเป็นระบบและมีระดับความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล อาจพิจารณาได้ว่าความชอบนั้น คือ ความสนใจในเรื่องใด ๆ ของแต่ละบุคคล สามารถแสดงออกโดยความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

โรเซ็นเบิร์ก (Rosenberg, 1957) กล่าวว่า ค่านิยมนั้น หมายถึง สิ่งที่บุคคลทั่วไปสนใจ เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการ เป็นสิ่งที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ เป็นสิ่งที่น่าบูชา หรือสิ่งที่ควรพอใจ

ครัทซ์ฟิลด์ (Crutchfield, 1966) ให้ความเห็นว่า ค่านิยมคือ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือสิ่งที่ตั้งงาม และเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา หรือสิ่งที่ไม่ตั้งงาม ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคม และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมยึดถือร่วมกันอย่างกว้างขวาง เมื่อบุคคลยอมรับค่านิยมเป็นของตน ค่านิยมนั้นเป็นเป้าหมายในชีวิตของบุคคลนั้น

โรเกอช (Rokeach, 1968) อ้างในศิริพจน์ ฤกษ์สภาพ, 2540) ให้นิยามไว้ว่า ค่านิยมคือความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะถาวร เป็นแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายของชีวิตในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ ในการยึดถือปฏิบัติตามมากกว่าแนวทางหรือเป้าหมายอย่างอื่น ๆ

พนัส หันนาคินท์ (2523:18) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงการยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคน ที่มีอยู่ต่อสิ่งหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรมและสุนทรียภาพ ทั้งนี้ โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนคติต่าง ๆ โดยถี่ถ้วน และรอบคอบแล้ว

เพ็ญแข ประจันปัจจันิก และอ้อมเดือน สดมณี (2524) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกรวมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่บุคคลมี

ค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น แสดงถึงความรู้สึก ความพอใจ ทัศนคติ และความต้องการที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น และพร้อมที่จะแสดงออกเพื่อสนองต่อความนิยมนั้น บุคคลจะขัดขวางและต่อต้านการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขามีอยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางด้านลบและบวก

ลาโรช บัวศรี (2525:8)ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง สภาพ หรือการกระทำ หรือปฏิบัติ เพื่อจูงใจ บรรลุถึงความมุ่งหมายของสังคมหรือตัวเอง

เรื่องค่านิยมและความหมายของค่านิยมนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะกำหนดได้แน่นอน แต่พอจะสรุปได้ว่า ค่านิยมนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ ค่านิยมเป็นแนวนำวิถีชีวิต เป็นเกณฑ์สำหรับบุคคลได้เลือกจะทำอะไรในกาลเทศะ ความสามารถและสภาพการณ์ที่ต้องเผชิญ นอกจากนี้ ค่านิยมยังเป็นแนวนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ อีกด้วย ค่านิยมในแต่ละสังคม แต่ละยุคสมัยย่อมแตกต่างกันไป ดังนั้นความคิดและการกระทำที่สังคมในยุคสมัยหนึ่งเห็นว่าดี อาจเป็นความคิดและการกระทำที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมอีกสังคมหนึ่งในต่างยุคต่างสมัยก็ได้

ลักษณะของค่านิยมที่แท้จริงนั้น ทิศนา แคมมณี (2516) ได้อ้างถึงทัศนะของ รัทส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon) ที่ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกอย่างอิสระเสรี ไม่มีใครมาบังคับให้เลือก
2. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้น เลือกจากตัวเลือกหลายตัว ไม่ใช่ยอมรับจากสิ่งที่มีอยู่สิ่งเดียว
3. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้น เลือกหลังจากได้พิจารณา ถึงผลที่จะตามมาภายหลัง กล่าวคือ ผู้เลือกจะต้องใช้วิจารณญาณวิเคราะห์หาผลดี ผลเสีย ของตัวเลือกหลาย ๆ ตัวเสียก่อน แล้วจึงเลือกเอามาสิ่งหนึ่ง โดยมีเหตุผลที่ตนพึงพอใจ
4. ค่านิยมที่แท้นั้น จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นถนอมและเกื้อหนุน มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเลือกนั้น
5. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้น ยอมรับอย่างเปิดเผยยินดีที่จะยอมรับ และบอกกล่าวสนับสนุนสิ่งนั้น
6. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงพูดหรือยอมรับ แต่เพียงฝ่ายเดียว
7. ค่านิยมที่แท้ จะต้องเป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ ไม่ใช่ปฏิบัติเพียงครั้งคราว

โดยสรุปแล้ว ผู้ที่มีค่านิยมอย่างแท้จริง คือผู้มีโอกาสได้เลือก เลือกแล้วเกิดความภูมิใจ มั่นใจ และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

และความหมายของ ค่านิยม ตามความคิดของผู้วิจัย หมายถึง ความเชื่อในเรื่องใด เรื่องหนึ่งที่มีลักษณะเป็นถาวรและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบในการ นำมาปฏิบัติ

1.3 ชนิดของค่านิยม

พินิกซ์ (Phinix, 1968) อธิบายไว้ดังนี้ ค่านิยมนั้นเกี่ยวข้องกับความสุขและความ สามารถจำแนกความสุขอย่างหนึ่งออกจากอย่างอื่น ๆ การแสดงออกด้านค่านิยมของบุคคลจะเห็น ได้จากการให้ความสนใจ ความปรารถนาของบุคคล การวัดค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ดู จากความสนใจและความปรารถนาในสิ่งนั้น พินิกซ์แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับปัจจัยสี่ของมนุษย์ อันได้ แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นต้น

2. ค่านิยมทางสังคม (Social value) เป็นค่านิยมที่เป็นผลให้บุคคลเกิดความรัก และ ความสัมพันธ์กันในสังคม

3. ค่านิยมด้านความจริง (Truth value) เป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ต้องการ แสวงหาความรู้ นักปราชญ์และนักวิทยาศาสตร์ ที่พยายามศึกษาค้นคว้ากฎแห่งธรรมชาติ

4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral value) เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และความ รับผิดชอบ เป็นต้น

5. ค่านิยมด้านสุนทรีย์ภาพ (Aesthetic value) เป็นความซาบซึ้งในความดีและความ งามของสิ่งต่าง ๆ

6. ค่านิยมด้านศาสนา (Religious value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความปรารถนา ความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความรักและการนับถือบูชาในศาสนาด้วย

ความหมายและชนิดของค่านิยม ตามทัศนะของนักวิชาการในประเทศ

เพ็ญแขและอ้อมเดือน (2524) ได้พิจารณาถึงประเภทของค่านิยมในสังคมว่า ในสังคม ที่แตกต่างกัน จะมีค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน และได้สรุปประเภทของค่านิยมของสังคมไว้ 2 ประเภท ดังนี้

ก. ค่านิยมทางวัตถุ หมายถึง ค่านิยมที่จัดไว้เป็นค่านิยมของบุคคลในสังคมพัฒนา ตัวอย่างเช่น ค่านิยมความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การมีเหตุมีผล การแข่งขันต่อสู้ ความสามารถ

ส่วนตัวของคุณบุคคล การใช้วัตถุเป็นเครื่องหมายของความสำเร็จและชีวิตที่สะดวกสบายด้วยวัตถุ เป็นต้น
บุคคลในสังคมพัฒนาถือว่ามีค่านิยมเหล่านี้ในระดับที่สูง

ข. ค่านิยมทางระเบียบประเพณี หมายถึง ค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิมของสังคมใด
สังคมหนึ่ง เป็นค่านิยมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น และใช้เป็นเครื่องควบคุม
พฤติกรรมของบุคคลในสังคมด้วย ค่านิยมทางระเบียบประเพณีอาจมาจากศาสนา หรือจากจารีตที่
สังคมสร้างขึ้นก็ได้ ค่านิยมทางการเมืองประเพณี ความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคม มีการปลูกฝังให้
ยอมรับและบังคับให้การปฏิบัติตามด้วย

อดุลย์ วิเชียรเจริญ (อ้างใน เพ็ญแข และอ้อมเดือน, 2524:17) ได้กล่าวว่า ค่านิยมมี
อยู่ 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมหลัก ซึ่งเป็นค่านิยมที่มีลักษณะเฉพาะของสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิด
ขึ้นแล้ว มีการวางรากลึก ยากที่จะมีการเปลี่ยนแปลง

2. ค่านิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของค่านิยมที่
ไม่คงทน

โดยสรุปแล้วประเภทของค่านิยมตามความคิดเห็นของผู้วิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นค่านิยมที่มีความสอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมใน
ช่วงเวลานั้นๆ

2. ค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมในช่วง
เวลานั้นๆ

1.4 การวัดค่านิยม

นักการศึกษาและนักสังคมวิทยา ได้แสดงความคิดเห็นเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้ในการ
วัดค่านิยม ดังนี้

เคอลิงเจอร์ (Kerlinger, 1973 : 499 อ้างในศิริพจน์ ฤกษ์สภาพ, 2540) ได้กล่าวว่า
ค่านิยมของคนเรานั้น สามารถจะวัดได้จากพฤติกรรม เจตคติ หรือความคิดเห็นของคนเรา ทั้งนี้เนื่อง
จากค่านิยมเป็นการแสดงความนิยมชมชอบต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการประเมินค่า
หรือดีค่าภายใต้บรรทัดฐานของสังคม และค่านิยมของคนเรานั้น จะแสดงออกในทิศทางดีหรือไม่ดี ควร
ทำหรือไม่ควรทำ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2523 : 89-90 อ้างในฐิติพร อินทร์ไพบูลย์, 2536) ซึ่งกล่าวถึง การ
สังเกต ค่านิยมของคนเราว่า การที่จะทราบว่าบุคคลนั้นหรือบุคคลนี้มีค่านิยมเป็นอย่างไร เราก็พอจะ
สังเกตหรือดูได้อย่างคร่าว ๆ จากพฤติกรรมต่าง ๆ 5 ประการ คือ

1. ดูจากสิ่งที่คุณคนได้เลือกในชีวิตประจำวันของเขาว่า คนนั้นคนนั้นได้เลือกทำอะไรที่อะไร เป็นต้น ซึ่งพอจะเป็นช่องทางส่องให้เราเข้าใจถึงค่านิยมของคนนั้น ๆ
2. ดูจากทิศทางแห่งความสนใจของคุณคน คนเราแต่ละคนจะมีทิศทางของความสนใจที่พอจะสังเกตได้
3. ดูจากคำพูดที่ได้แสดงออกโดยทั่ว ๆ ไปคนเรามักแสดงค่านิยมของตนเองออกมาทางคำพูดเสมอ ๆ พูดว่าสิ่งนั้นดี สิ่งนั้นไม่ดี ความประพฤติอย่างนั้นน่าเกลียด อย่างนั้นน่าชมเชย เป็นต้น
4. ดูได้จากคำพูดที่ใช้ในการสนทนา เราจะสังเกตเห็นเสมอ ๆ ในวงการสนทนาทั่วไป คำพูดหรือความคิดเห็นบางสิ่งบางอย่าง จะทำให้ทราบค่านิยมของคนนั้น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง
5. ดูได้จากการคิด การเขียน ของบุคคลซึ่งมักจะแสดงออกมาถึงหลักการ อุดมการณ์ ความคิด ความฝัน และระสนิยมของตัวเองออกมาเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางที่จะเข้าใจค่านิยมของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การวัดค่านิยมนั้นสามารถวัดได้จากพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งมี 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายใน ได้แก่ ความรู้สึก ความคิด ความสนใจ และพฤติกรรมภายนอก ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตน การกระทำที่เป็นวิถีชีวิตของบุคคล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยม มีลักษณะคล้ายคลึงกับเครื่องมือที่ใช้วัดความสนใจหรือเจตคติ หรือบุคลิกภาพ ซึ่งมีประเภทที่สำคัญ ๆ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการรายงานด้วยตนเอง ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การสังเกต

การสังเกตเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ศึกษาค่านิยมที่ง่ายและประหยัด และถือว่าเป็นวิธีการที่จะเข้าใจพฤติกรรมของคนเราได้ดี การสังเกตนี้อาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกตร่วม (Global Observation) คือผู้วิจัยเข้าไปอยู่ร่วมกับกลุ่มประชากรที่จะวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ต้องการอย่างละเอียด และการสังเกตแบบเฉพาะอย่าง (Trait Special Observation) เป็นการสังเกตที่นักวิจัยสังเกตพฤติกรรมบางอย่าง บางเวลาและบางคน อย่างไรก็ตาม การสังเกต มีข้อจำกัด คือมีความลำเอียงในการพิจารณา หรือวิเคราะห์พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต ผู้สังเกตอาจใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นเครื่องตัดสินสิ่งที่ตนสังเกต อนึ่ง การสังเกตพฤติกรรมบางอย่างบางเวลา ถือว่ายังไม่ครอบคลุมพฤติกรรมของกลุ่มหรือของบุคคลที่ต้องการศึกษาวิจัย

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่มีประโยชน์วิธีหนึ่ง ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพอใจ เจตคติ ความรู้สึก และค่านิยม และเป็นวิธีที่ใช้กับบุคคลเกือบทุกประเภท การสัมภาษณ์มี 2 ประเภท คือ แบบที่มีแบบแผน และไม่มีแบบแผน (Structured and Unstructured Interview)

3. การรายงานด้วยตนเอง

การรายงานด้วยตนเอง ถือว่าเป็นวิธีการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ความสนใจ เจตคติ ความรู้สึก และค่านิยม ซึ่งใช้แทนการสัมภาษณ์และการสังเกตได้เป็นอย่างดี แบบรายงานด้วยตนเองมีหลายชนิด คือ

3.1 แบบตรวจสอบรายการที่ประกอบด้วยคุณศัพท์ (Adjective Checklists) ในรายการมีคำคุณศัพท์ เช่น พุดเก่ง ขี้บ่น เข้าสังคมเก่ง หรือเกรี้ยวกราด เป็นต้น

3.2 การประเมินค่าเชิงบรรยาย (Descriptive Rating Scales) เป็นวิธีที่เสนอข้อความหรือคำถาม เพื่อให้ตัวอย่างที่ศึกษา แสดงเจตคติ บุคลิกภาพ หรือค่านิยม ตามระดับที่ชอบมากที่สุด เจ็บ ๆ จนถึงไม่ชอบที่สุด

3.3 การเรียงลำดับ (Ranking Scale) เป็นวิธีเปรียบเทียบความสำคัญของบุคคล สิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือพฤติกรรมตามลำดับความสำคัญจากน้อยไปหามาก หรือจากมากไปหาน้อย

3.4 วิธีการของคิวซอร์ท (Q-sort) เป็นวิธีเรียงสิ่งของ บุคคล เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือพฤติกรรมที่ตนชอบมากที่สุด จนถึงชอบน้อยที่สุดหรือตรงกันข้าม ตามจำนวนที่กำหนดให้

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่าเครื่องมือที่จะนำมาศึกษาค่านิยมมีหลายประเภท คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการรายงานด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) แบบมาตราบอกระดับหรือแบบประเมินค่า (Rating Scales) แบบเรียงลำดับ (Ranking) และแบบคิวซอร์ท (Q-sort) ซึ่งแต่ละอย่างมีข้อดีและข้อจำกัดดังกล่าวมาแล้ว สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือแบบรายงานด้วยตนเอง (Self-Report) ประเภทมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ สำหรับวัดทัศนคติทางค่านิยมเชิงบวกหรือลบ ซึ่งวิธีวัดแบบประเมินค่า ถือว่าเป็นแบบวัดที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นชอบต่อสิ่งที่จะศึกษาได้อย่างเสรี

2. วัยรุ่น

2.1 ความหมายของวัยรุ่น

จอห์น สแตนเลย์ ฮอลล์ (G. Stanley Hall อ้างใน มลวิภา ทรงคุณวุฒิ 2526, 249) กล่าวถึงวัยรุ่นว่า "เป็นวัยของพายุ และความกดดัน" วัยรุ่นเป็นวัยของการกระทำที่เหมือนเด็ก แต่ก็เหมือนผู้ใหญ่ด้วย ระยะเวลาของวัยรุ่นจัดว่าเป็นระยะที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย จนย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงยังอาจมีพฤติกรรมแสดงออกถึงกรกระทำที่ยังเป็นเด็กอยู่หลายอย่าง แม้ว่าจะเป็นเวลาที่เด็กกำลังเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม วัยรุ่นถูกจัดว่า เป็นช่วงเวลาที่ไม่สมควรได้รับการปฏิบัติเยี่ยงเด็ก แต่ก็ยังไม่พร้อมที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเช่นผู้ใหญ่ ช่วงเวลาที่อยู่ในระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่จึงถูกจัดว่าเป็นระยะของวัยรุ่น (จอห์น สแตนเลย์ ฮอลล์ อ้างใน มลวิภา ทรงคุณวุฒิ 2526, 249)

เฮอร์ล็อก (Hurlock อ้างใน สุขา จันทน์เอม, 2529) ได้อธิบายคำ "วัยรุ่น" ว่าตรงกับคำ "Adolescence" ในภาษาอังกฤษ มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาลาตินว่า "Adolescere" ซึ่งมีความหมายว่าเจริญเติบโตหรือเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (Maturity) การที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ ไม่ใช่จะเจริญแต่ทางร่างกายด้านเดียวเท่านั้น ทางจิตใจก็จะเจริญเป็นเงาตามตัวไปด้วย นั่นคือ จะต้องมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

สุขา จันทน์เอม (2529) ให้ความหมายของ "วัยรุ่น" ว่าหมายถึง วัยที่ย่างเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ สามารถจะเป็นพ่อแม่คนได้ เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นอายุประมาณ 13-15 ปี ส่วนเด็กชายเริ่มวัยรุ่นตอนต้นประมาณ 15 ปี การที่อายุคาบเกี่ยวกันเช่นนี้ เพราะเด็กหญิงเริ่มเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศเร็วกว่าเด็กชาย เนื่องจากทั้งสองเพศเริ่มเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศไม่พร้อมกัน เราจึงไม่สามารถกล่าวลงไปได้แน่นอนว่าวัยรุ่นจะเริ่มหรือสิ้นสุดลงเมื่ออายุเท่าใด

2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม (2527) พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและแบบแผนของอินทรีย์ทุก ๆ ส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จากระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่ง อันจะทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตตามลำดับ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง ความเจริญเติบโตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านขนาด รูปร่าง สัดส่วน กระดูกและกล้ามเนื้อ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะทำให้สิ่งที่เปลี่ยนแปลงมีคุณสมบัติดีขึ้น มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น ความเจริญเติบโตนี้ยังรวมไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่นอีกด้วย

พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่น เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นสามารถเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่นได้ดีขึ้น พัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่น แบ่งออกเป็น

1. พัฒนาการทางร่างกาย
2. พัฒนาการทางอารมณ์
3. พัฒนาการทางสังคม
4. พัฒนาการทางสติปัญญา
5. พัฒนาการทางจริยธรรม
6. พัฒนาการทางเพศ

ซึ่งในแต่ละด้านมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่นจะเห็นได้อย่างชัดเจน อัตราการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็วนี้ ประมาณได้ว่าน้ำหนักจะเพิ่มขึ้นประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ และส่วนสูงเพิ่มในอัตรา 25 เปอร์เซ็นต์ การเจริญเข้าสู่วัยรุ่นนี้มีข้อที่น่าสังเกต คือ เราไม่อาจกำหนดแน่นอนได้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการพัฒนาการทางร่างกาย สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตทางกาย รวมตลอดถึงอิทธิพลต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการวุฒิภาวะ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลด้วย พัฒนาการวัยรุ่นทางร่างกายนี้ จะมีส่วนสัมพันธ์ต่อเนื่องกับพัฒนาการด้านเพศ ถ้าร่างกายเจริญเติบโตเร็ว ภาวะของความเป็นวัยรุ่นก็จะเร็วด้วย

ลักษณะสำคัญที่เห็นได้ง่ายเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นนั้น คือ การแตกเนื้อหนุ่มสาว ในระยะนี้ จะเห็น ได้ว่าร่างกายของเด็กทั้งหญิงและชาย เปลี่ยนแปลงไปในวัยเด็กนั้น รูปร่างของเด็กหญิงและเด็กชายจะไม่แตกต่างกันมาก เว้นแต่อวัยวะเพศเท่านั้น แต่พอย่างเข้าประมาณ 10-13 ปี ความแตกต่างของเพศทั้งสองจะค่อย ๆ ปรากฏชัดขึ้นทั้งทางร่างกายและทางจิตวิทยา เช่น ความสูง (ชายสูงกว่าหญิง) ลำเนียง (หญิงแจ่มใส ชายห้าว) ตำแหน่งที่ขนขึ้น (ชายขึ้นที่หน้าอก ริมฝีปาก หญิงมีน้อยหรือไม่มีเลย) โดยปกติแล้ว เด็กชายจะเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ช้ากว่าเด็กหญิงประมาณ 1-2 ปี ลักษณะที่ทำให้ผู้หญิงผิดกับผู้ชายนี้ เรียกว่า Secondary Sex Characteristics ความเจริญของเพศที่เป็นไปโดยปกติ จะเริ่มต้นเห็นได้ชัดเมื่อเด็กย่างเข้าวัยหนุ่มสาว เข้าใจกันว่า ความเจริญของต่อม (Glands) บางชนิดในร่างกายเป็นของจำเป็นที่ทำให้คนมีลักษณะให้เห็นความแตกต่างของเพศหญิงและเพศชาย ได้ชัดขึ้น ต่อมเช่นนี้คือต่อมไร้ท่อ หรือ Endocrine Gland ซึ่งปล่อยฮอร์โมนออกมาเข้าผสมกับน้ำเหลือง หรือเลือด ซึ่งหล่อเลี้ยงร่างกาย ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่าง Pituitary Gland ซึ่งอยู่ติดกับสมอง กับ Gonad Gland ซึ่งเป็นแกนดเพศสำหรับสืบพันธุ์โดยตรง ฮอร์โมนของ Pituitary Gland ทำหน้าที่เกี่ยวกับความเจริญของกระดูกและเส้นเอ็น และช่วยกระตุ้น Gonad Gland ให้ทำหน้าที่ได้

เข้มแข็งขึ้น และปล่อยฮอร์โมนออกมา ทำให้เด็กเกิดเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เมื่อเติบโต เข้าสู่วัยหนุ่มสาวนั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ระยะแรกนั้น เป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เกิดขึ้น แต่ยังไม่ทำหน้าที่ทางสืบพันธุ์ไม่ได้ ระยะที่สอง เป็นตอนที่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมาถึง ระยะที่อวัยวะสามารถทำการสืบพันธุ์ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายยังไม่สมบูรณ์โดยแท้ ระยะสุดท้ายเป็นระยะที่เรียกว่า มีพัฒนาการทาง Secondary Sex Characteristics คือ ลักษณะที่ทำให้เห็น ความแตกต่างของหญิงและชายโดยชัดเจน

ลักษณะการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกันอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. เด็กหญิงจะเริ่มเติบโตเร็วกว่าเด็กชายสังเกตได้ว่าในเด็กหญิงช่วงอายุประมาณ 9-12 ปี จะสูงและตัวโตกว่าเด็กชาย
2. เด็กชายจะเริ่มเติบโตช้ากว่าเด็กหญิง โดยประมาณราว 2 ปี (ระยะแตกเนื้อหนุ่มสาวของเด็กหญิงอายุโดยเฉลี่ย 12 ปี เด็กชายอายุ 14 ปี)
3. เด็กหญิงจะมีขนาดการเจริญเติบโตของโครงสร้างทางร่างกายน้อยกว่าเด็กชาย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจากเด็กเข้าสู่วัยรุ่นของชายหญิงจะมีลักษณะแยกเปรียบเทียบให้เห็นได้ตามลำดับของการพัฒนาทางร่างกาย ดังนี้

ชาย	หญิง
1. มีขนที่อวัยวะเพศ	1. มีขนที่อวัยวะเพศ
2. มีขนรักแร้	2. มีขนรักแร้
3. มีขนหนาตามใบหน้า	3. มีขนตามใบหน้าน้อย ผมนบนศีรษะจะขึ้นอีกครั้ง
4. มีขนขึ้นตามลำตัวมาก	4. มีขนขึ้นตามลำตัวน้อย
5. มีลูกกระเดือกใหญ่ขึ้น	5. มีลูกกระเดือกขึ้นไม่มากนัก
6. การเปลี่ยนแปลงของกล่องเสียงมาก	6. การเปลี่ยนแปลงของกล่องเสียงเล็กน้อย
7. ไหล่ขยายกว้าง	7. ไหล่ขยายไม่กว้างนัก
8. หน้าอกและสะโพกเปลี่ยนขยายเล็กน้อย	8. หน้าอกและสะโพกขยายมาก
9. การรัดตัวของกล้ามเนื้อตามไหล่ ต้นแขน และน่องมีมาก	9. การเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อไหล่ ต้นแขน และน่องไม่มากนัก
10. ต่อมเหงื่อมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น	10. ต่อมเหงื่อมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้น สิ่งที่เราได้เห็นชัดอีกประการหนึ่งนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กชายและเด็กหญิงได้เข้าสู่วัยรุ่นแล้ว คือ การมีประจำเดือนของเด็กหญิง และการหลั่งน้ำกามของเด็กชาย ในระยะนี้ ถ้าชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์กัน ก็สามารถทำให้กำเนิดบุตรได้

2. พัฒนาการทางอารมณ์

อารมณ์จะมีบทบาทต่อระยะวัยรุ่นมาก เพราะวัยรุ่นเปรียบได้กับเป็นวัยพายุคุกคาม วัยรุ่นจะทำกิจกรรมแทบทุกอย่างด้วยการใช้อารมณ์รุนแรง การปรับตัวของชีวิตในวัยรุ่นจึงค่อนข้างจะสับสน ความต้องการทางด้านเพศจะมีอิทธิพลสูงในระยะนี้ และความอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง จะผลักดันให้วัยรุ่นออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นได้ผลทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว อันจะนำและเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาทางอารมณ์ที่กว้างขวางออกไป

อารมณ์ของวัยรุ่นมักจะไม่คงที่ เกิดแปรปรวนได้ง่าย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และวัยรุ่นมักได้รับการตำหนิตะเยียนจากผู้ใหญ่เสมอ การใช้อารมณ์ของผู้ใหญ่เป็นเครื่องตัดสินอารมณ์ของวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องไม่ทำให้เกิดผลดีต่อพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่น อารมณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัยรุ่นที่สำคัญ ได้แก่ ความหวาดกลัว ความกังวลใจ ความโกรธ ความรัก ความอิจฉาริษยา ความอยากรู้อยากเห็น

โรเจอร์(Rogers อ้างในศรีเรือน แก้วกังวาล,2540) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง จึงได้ชื่อว่าเป็น "วัยพายุคุกคาม" ชอบแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกตรงไปตรงมา เปิดเผยอารมณ์ต่างๆ เกิดขึ้นง่ายและเปลี่ยนแปลงง่าย วัยรุ่นมักจะทำกิจกรรมแทบทุกอย่างด้วยการใช้อารมณ์รุนแรง การปรับตัวในชีวิตของวัยรุ่นจึงค่อนข้างสับสน ในระยะนี้ความต้องการทางเพศจะมีอิทธิพลสูงมาก วัยรุ่นจะเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเพศ ซึ่งเป็นเรื่องแปลกใหม่ในชีวิต ในขณะนี้วัยรุ่นมักเกิดปัญหาการติดต่อกับสัมพันธ์หรือปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ เพราะวัยรุ่นเกิดความไม่แน่ใจ เนื่องจากเขาไม่ใช่เด็ก แต่เขาก็ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ ในบางครั้งเขาก็อยากเป็นผู้ใหญ่จะได้ทำอะไรตามใจชอบ แต่ในบางครั้ง เขาก็ต้องการที่จะเป็นเด็ก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงมีความต้องการที่จะพึ่งพาตนเอง ซึ่งอาจแสดงออกโดยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของครอบครัว หรือโรงเรียน ทั้ง ๆ ที่เขายังต้องการความสนใจจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระ ดังนั้น ความเข้มงวดกวดขันของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง นอกจากจะทำให้วัยรุ่นเกิดความเครียดแล้ว ยังอาจแสดงออกด้วยการทำพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ เช่น การแต่งกายแปลกๆ หรือมี พฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

การที่วัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เนื่องจากวัยรุ่นมีรูปร่างแตกต่างจากวัยที่ผ่านมา การมีรูปร่างเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นสนใจตนเองมากขึ้น และความสนใจที่จะทำตามแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากวัยรุ่นยังไม่สามารถที่จะเข้าใจและทำตนได้เหมาะสม รวมทั้งผู้ใหญ่มองว่า บุตรของตนยังเป็นเด็ก วัยรุ่นและผู้ใหญ่จึงมักขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์ไม่มั่นคง เกิดความเครียดและมักจะแสดงอารมณ์ออกมาทันที

2. การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะภายใน ต่อมไร้ท่อถือว่าเป็นตัวสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ เช่น การขยายตัวของกระเพาะอาหาร ทำให้เด็กกินจุขึ้น ภายในร่างกายมีการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กเหนื่อยง่ายและต้องการพักผ่อน การทำงานของต่อมเพศ ทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจเพศตรงข้าม และเริ่มมีอารมณ์รักต่อเพศตรงข้าม

3. การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องไปมีส่วนกับสังคมนอกบ้านในลักษณะต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เช่น ในหมู่เพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ของวัยรุ่น มักจะขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ความเข้มงวดกวดขันของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการคบเพื่อน การเรียน การแต่งกาย ทำให้วัยรุ่นเกิดความหงุดหงิด วิตกกังวล ไม่มั่นใจในตัวเอง เกรงว่าเพื่อนจะไม่ยอมรับ สิ่งเหล่านี้จึงมักทำให้วัยรุ่นเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะปรับตัว ดังนั้น วัยรุ่นจึงมักตกอยู่ในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุทางอารมณ์ได้ง่าย เพราะวัยรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหว ง่าย หงุดหงิดง่าย มีอารมณ์ไม่มั่นคง จึงมักเกิดปัญหายุ่งยากทางอารมณ์เสมอ การที่ผู้ใหญ่ค่อย ๆ เตรียมวัยรุ่น และให้ความสนใจอย่างสม่ำเสมอด้วยความเข้าใจ จะช่วยให้วัยรุ่นผ่านพ้นวัยนี้ไปได้ด้วยดี

3. พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมในวัยรุ่นนี้ สืบเนื่องมาจากพัฒนาการทางสังคมในวัยเด็ก โดยจะเริ่มมาจากภายในครอบครัว แล้วจึงขยายไปสู่ความสัมพันธ์ภายนอก เช่น เด็กวัย 13 ปี มักชอบอยู่ตามลำพัง ทั้งนี้เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเอง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกาย อารมณ์ และความคิด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเข้าสังคมด้วย แต่มิได้เป็นดังนี้เสมอไป การที่วัยรุ่นไม่ชอบรวมกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัว อาจเป็นเพราะต้องการความเป็นอิสระ นอกจากนี้ การที่มีเสียงเปลี่ยนไปจากเดิม หรือร่างกายเริ่มสูงใหญ่ แขนขาแก่งก้าง ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอาย

พัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น จำแนกตามเพศรูปได้ดังนี้

(สมชาย ธีญะกุล ,2526: 45)

วัยรุ่นชาย	วัยรุ่นหญิง
1. เด็กผู้ชายมักชอบพี่ชายหรือน้องชาย และชอบเลี้ยงดูน้องที่มีอายุต่ำกว่า 5	1. เด็กผู้หญิงมักชอบพี่สาวหรือน้องสาว
2. เด็กผู้ชายเมื่ออายุ 13 ปี จะมีความใกล้ชิดกับแม่มากกว่าพ่อ และเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อน ๆ จะไม่ยอมให้แม่แสดงความรักเพราะกระดากอาย	2. เด็กผู้หญิงเมื่ออายุ 13ปี เริ่มมีความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับพ่อและนิยมพ่อกว่าแม่
3. เด็กผู้ชายจะคบเพื่อนเพศเดียวกัน มีเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ยังไม่มีความสนิท เด็กผู้ชายต้องการที่จะทำกิจกรรมมากขึ้น	3. เด็กผู้หญิงจะคบเพื่อนเพศเดียวกัน อายุ 13 ปีจะเริ่มมีเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก มักคบกันประมาณ 2-3 คน มีเพื่อนสนิทจะบอกความลับได้ และอายุ 15 ปี จะมีเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น
4. เด็กผู้ชายเริ่มสนใจเพศตรงข้ามเมื่ออายุ 14 ปี	4. เด็กผู้หญิงมักจะสนใจเด็กชายที่โตกว่า เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางเพศเร็วกว่าเด็กผู้ชายวัยเดียวกัน

สำหรับความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศนั้น ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น พบว่าเด็กชายจะเริ่มสนใจเด็กหญิงเมื่ออายุ 14 ปี สำหรับเด็กหญิงจะสนใจเด็กชายที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากเด็กหญิงมีวุฒิภาวะทางเพศเร็วกว่าเด็กชายวัยเดียวกัน (ประสาร ทิพย์ธารา ,2521: 21)

ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นนั้น เด็กวัยรุ่นทุกคนมักมีความลำบากใจอย่างยิ่งในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ และต้องระวังตัวมากด้วย เพราะเกรงว่าจะไม่เป็นที่ถูกใจกันและกัน เป็นสาเหตุให้วัยรุ่นกังวลและหมกมุ่นอยู่กับปัญหานี้มาก เขาคิดเพื่อฝันอยู่กับเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ส่วนความเพื่อฝันจะเป็นลักษณะใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เขาได้ เช่น จากหนังสือ ภาพยนตร์ จากที่ได้รู้เห็น หรือที่ได้ยินมาในความรู้สึกของวัยรุ่นนั้น สิ่งที่เขาต้องการคือ "การได้เป็นที่รัก" ใครจะรักเขาหรือเขาจะรักใคร่นั้นไม่สำคัญ ขอให้เขาได้เป็นที่รักและได้รัก ซึ่งถือว่าเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น แต่เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะคิดว่าความคิดหรือการกระทำที่แล้วมานั้นเป็นเรื่องเหลวไหล

4. พัฒนาการทางสติปัญญา

วัยรุ่นเป็นระยะของการพัฒนาทางด้านสติปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการดูแลเอาใจใส่ของบิดามารดาผู้ปกครอง นับแต่การเริ่มแรกของชีวิต ความสามารถในการรับรู้จะพัฒนาอย่างเต็มที่ก่อนช่วงอายุ 25 ปี และค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ ในช่วง 35 ปี ความสามารถทางสติปัญญาจะเริ่มลดลง

เพียเจต์ (Piaget อ้างในจิวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม, 2527) กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นว่า เป็นช่วงที่ระดับสติปัญญาพัฒนาสูงสุดจะมีความสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำแนกเปรียบเทียบ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ หรืออาจคิดค้นแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ ได้ นอกจากนั้น วัยรุ่นยังสามารถมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง พยายามรู้จักตนเอง และขัดเกลาพฤติกรรมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ รู้จักอดกลั้น และเข้าใจสังคมดีขึ้น รู้จักพยายามที่จะพึ่งตนเอง และเริ่มมีความคิดส่วนตัวที่เก็บไว้เป็นความในใจเฉพาะตน ไม่เปิดเผยให้ใครรู้ อย่างไรก็ตาม แม้ในช่วงวัยรุ่นนี้ ระดับสติปัญญาจะพัฒนาเต็มที่ สมองมีความจำดี การหาเหตุผลก็พัฒนามาก วัยรุ่นจะสนใจทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว อยากรู้ อยากเห็นไปหมด มีความคิดที่จะแก้ไขปัญหาได้ดี และคิดได้หลายแง่มุม แต่วัยรุ่นเป็นวัยที่เพิ่งผ่านพ้นจากวัยเด็ก แม้ว่าวัยรุ่นจะมีสติปัญญาดี แต่มักขาดความรับผิดชอบ หรือขาดการไตร่ตรองที่ดี ดังนั้น พฤติกรรมบางอย่างของวัยรุ่นในบางครั้ง ก็อาจผิดพลาดได้ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ควรทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของวัยรุ่น เพื่อที่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ให้น้อยลง

การคิดด้วยการพิจารณาจริงจังกับสิ่งที่พบเห็น (Concrete operations) กับการคิดนามธรรมที่อาศัยความคิด ความเข้าใจ ทักษะคิด อารมณ์ (Formal operations) เป็นลักษณะแนวคิดของวัยรุ่นที่มักทำให้เกิดความสับสนในใจอยู่เสมอ บางอารมณ์เขาอาจมีความคิดที่จริงจัง ต้องให้เห็นเข้าใจชัดเจนจึงยอมรับ บางที่เขาอาจฝัน คิดนึกเอาตามอารมณ์ความรู้สึกของตนจนไม่รับฟังผู้อื่น อาจเกิดแนวคิดได้หลายอย่างกับวัยรุ่นได้พร้อม ๆ กัน และสร้างความขัดแย้งภายใน ในการวางตัวและการทำงานให้กับวัยรุ่นได้มาก ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เขาขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ลักษณะการคิดนามธรรมนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิดของวัยรุ่นดังนี้

1. วัยรุ่นสามารถคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยวิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การลองผิดลองถูก ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้ วัยรุ่นได้ลงมือทำเอง ได้พบปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหา จนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ

2. ความสามารถในการเข้าใจลักษณะสัญลักษณ์ต่าง ๆ วัยรุ่นสามารถเข้าใจและจำสัญลักษณ์แทนได้ ไม่จำเป็นต้องอธิบายอย่างละเอียด โดยวัยรุ่นจะประมวลผลจากความคิดรวบยอด

และลักษณะเหตุการณ์ต่าง ๆ บางทีวัยรุ่นนำลักษณะความคิดนี้มาใช้ตั้งเครื่องหมาย สัญลักษณ์ภาษา แสดงใช้เป็นที่เข้าใจในกลุ่มของตน

ประสบการณ์ของวัยรุ่นแต่ละคน เป็นต้นแบบของการอธิบายความเข้าใจ สัญลักษณ์การพัฒนาคำความคิดนี้ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นสนใจในการใช้ความคิดความเข้าใจมากกว่า การจำ การเลียนแบบ และรับฟังคำบอกกล่าว ผู้ใหญ่จึงควรปล่อยให้วัยรุ่นได้มีโอกาสแสดงความคิดของตนบ้าง

3. ความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ (systematic thinking) การคิดอย่างมีระบบ คือ ลักษณะการคิดใคร่ครวญที่ เพียเจต์ อธิบายว่ามี 3 ขั้นตอน คือ

1. การหาสมมติฐาน (Hypothesis) คือการคาดการณ์ว่าถ้ามีสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้ว น่าจะมีสิ่งนั้นเกิดขึ้น

2. การพิจารณารวมข้อคิดเห็น (Deductive) คือ การรวบรวมข้อคิดจากการคาดคะเนขั้นต้นเพื่อหาความจริง หรือความถูกต้อง

3. การให้เหตุผล (Reasoning) คือการย้ายแนวคิดที่รวบรวมว่ามีสิ่งที่น่าเชื่อถืออย่างไร การคิดทั้ง 3 ขั้นตอนที่กล่าวนี้ วัยรุ่นและผู้ใหญ่อาจไม่ได้พัฒนาถึงขั้นการใช้เหตุผลสูงสุด (formal operation thought) ได้ทุกคน บางคนอาจคิดเพียงขั้นรู้จักยึดตัวเอง เช่น ระดับเด็กเล็กก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ฐานะทางวัฒนธรรมของครอบครัว ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล

5. พัฒนาการทางจริยธรรม

เพียเจต์ (Piaget อ้างในฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527) พบว่า วัยรุ่นมี พัฒนาการทางจริยธรรม แบบคิดเชื่อมโยงหาเหตุผล คำนึงถึงความเป็นไปได้และความเป็นไปไม่ได้ (moral relativism) คือ ในวัยเด็กจะตัดสินอะไร โดยคำนึงถึงสาเหตุและสถานการณ์ที่แตกต่างกันด้วย เด็กพวกนี้จะเข้าใจว่า "กฎ" นั้นไม่ใช่ระเบียบที่ตายตัว แต่เป็นข้อตกลงที่ควรเคารพปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นระเบียบของสังคมวัยรุ่นจะตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมโดยพิจารณาจากความคิดเห็น ค่านิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า เป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ ขั้นนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณา ค่านิยมของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ปรัชญาในการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

6. พัฒนาการทางเพศ

บุคลิกภาพของบุคคลขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้าน สรีระหรือที่เรียกว่าแรงขับโดยสัญชาตญาณ เชื่อว่าแรงผลักดันพื้นฐานที่สำคัญตั้งแต่แรกเกิด คือ แรงขับทางเพศหรือความต้องการตอบสนองทางเพศ ซึ่งเป็นแรงขับที่กระตุ้นให้ร่างกายแสวงหาสิ่งที่ ต้องการเพื่อตอบสนองความสุข ความพึงพอใจของตน แรงขับนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในแต่ละขั้น พัฒนาการของมนุษย์ ให้บรรลุถึงวุฒิภาวะ (Maturity) ในแต่ละบุคคล แต่ถ้าเกิดความขัดแย้ง (Conflict) หรือความคับข้องใจ (Maturity) ขึ้นในขั้นใดก็อาจทำให้พัฒนาการหยุดยั้งชะงักอยู่เพียงขั้น นั้น พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เป็นผลจากการได้รับ หรือไม่ได้รับการตอบสนองแรงขับทางเพศ ตลอดจน แหล่งที่จะตอบสนองเปลี่ยนไปตามวัย ตามแรงผลักดันจากภายในร่างกาย

ฟรอยด์(Freud อ้างในสุชา จันทน์เอม,2529) ได้แบ่งลำดับขั้นของพัฒนาการทาง บุคลิกภาพไว้ ดังนี้ คือ

1. Oral Stage อยู่ในช่วงปีแรกของชีวิต สำหรับในขั้นนี้ความพึงพอใจประการแรก คือ การกระทำเพื่อลดความเครียดจากความหิว สำหรับในขั้นนี้ ความพึงพอใจของเด็กจะอยู่ที่ปาก
2. Anal Stage อยู่ในระหว่างอายุ 1-3 ปี ความพึงพอใจจะมาจากการได้ขับถ่าย และมีความพึงพอใจที่จะควบคุมร่างกายของตนเองและวัตถุอื่น ๆ ได้
3. Phallic Stage อายุประมาณ 3-4 ปี ขั้นนี้ความพึงพอใจของเด็กจะเคลื่อนจาก ทวารหนัก ไปสู่อวัยวะเพศทั้งชายและหญิง เด็กจะเริ่มสำรวจร่างกายของตนเองและรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างเพศชาย และหญิง เด็กจะมีความภูมิใจในอวัยวะเพศของตนโดยเฉพาะเด็กชาย จากการสำรวจอวัยวะเพศ และความสนใจเหล่านี้จะเป็นระยะเริ่มต้นของ Oedipal Period ซึ่งอยู่ในระหว่าง อายุ 3-7 ปี ในระยะนี้เด็กจะสนใจพ่อแม่ที่เป็นเพศตรงข้ามกับตน เด็กชายจะเกิดความรักแม่ และเห็นพ่อเป็นศัตรู ส่วนเด็กหญิงจะรักพ่อ และเลียนแบบแม่ เพื่อเรียกร้องความรักความสนใจจากพ่อ ในไม่ช้า เด็กก็จะเรียนรู้ว่าความต้องการของตนเช่นนั้นเป็นเรื่องไม่สมควร และก็จะผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไปได้ แต่ถ้าเด็กเกิดความวิตกกังวลและมีความรู้สึกผิดมากขึ้น ๆ ก็จะทำให้บุคลิกภาพไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างราบรื่น
4. Latency Stage เป็นระยะที่ต่อจาก Oedipal period อายุประมาณ 7-12 ปี ในระยะนี้ความสนใจทางเพศและแรงขับทางเพศจะลดลง เด็กในวัยนี้จะเริ่มเข้าโรงเรียนแล้ว ความสนใจจึงมุ่งไปยังสิ่งรอบตัว ชอบเล่นกับกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน และจะเห็นว่าความเห็นของกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลเหนือกว่าความคิดเห็นของพ่อแม่ เด็กจะเชื่อมั่นในความคิดและการกระทำมากขึ้น และพยายามแสวงหาบทบาทที่เหมาะสม

5. Genital Stage อายุระหว่าง 12-20 ปี ภายใต้อายุนี้ร่างกายของเด็กจะเจริญเติบโต รวดเร็วมาก โดยเฉพาะในระยะ 2-3 ปีแรกของการเปลี่ยนลักษณะประจำเพศ เช่น หน้าอก สะโพก หนวด จะปรากฏชัดเจนในวัยนี้ ถ้าผ่านปม Oedipus Complex ในวัยเด็กไปอย่างราบรื่น เขาก็จะมีความสนใจในเพศตรงข้ามที่นอกเหนือไปจากในครอบครัวเดียวกัน และจะก้าวไปถึงวุฒิภาวะทางเพศอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการตอบสนองแรงขับทางเพศ (Libido) อย่างสมบูรณ์

ทฤษฎีของ ฟรอยด์(Freud ช่างในสาขา จันท์นเอ็ม,2529) เป็นทฤษฎีที่แสดงกระบวนการพัฒนาทางบุคลิกภาพเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันตั้งแต่ระหว่างพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลนับตั้งแต่วัยทารก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลทารกและตัวทารก และประสบการณ์วัยเด็กจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อ บุคลิกภาพ พัฒนาการในวัยเด็กสำคัญมาก หากเด็กมีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ในขั้นแรก จะทำให้ขาด พื้นฐานสำคัญสำหรับความรัก และปัญหาการเรียนแบบที่ไม่สมบูรณ์ ในขั้นที่ 3 จะทำให้วัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการสนองความต้องการทางเพศ จะทำให้เกิดปัญหาได้

2.3 ความต้องการของวัยรุ่น

วิทยา นาควัชระ(2526) ได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กวัยรุ่นไว้ดังนี้ คือ

1. ความต้องการความรัก วัยรุ่นต้องการความรักจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น จากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง จากครู จากเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และต่างเพศ การต้องการความรักนี้ อาจเป็นเพราะว่าตนเองคิดว่ามีคนสนใจและรักตัวน้อยลง ซึ่งเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจที่ไม่ค่อยมั่นคง ไม่มั่นใจในควมมีค่าของตนเอง คิดว่าคนอื่นจะมองไม่เห็นสิ่งเหล่านี้ จึงอยากเรียกร้องให้เขารักและสนใจตัวเองมากขึ้น

2. ความต้องการอยากรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ วัยรุ่นจะมีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่ต้องการความรู้ความเข้าใจทางเพศอย่างถูกต้อง ถ้าถูกกีดกัน จะแสดงอาการอ้อมโดยการปิดบัง หรือโดยการหาความรู้อย่างถูกวิธี นอกจากความสนใจแล้ว วัยรุ่นยังอยากรทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศอีกด้วย เพราะเป็นวัยที่สนใจเพื่อนต่างเพศ รักแบบหลงใหล ใฝ่ฝัน และเป็นความรักแบบรุนแรงไม่ค่อยมีเหตุผล

3. ความต้องการอิสรภาพมากขึ้น สำหรับความต้องการอิสรภาพนั้น จะรุนแรงมากในวัยนี้ วัยรุ่นต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการตัดสินใจ วางแผน วางโครงการชีวิต และอยากลงมือทำด้วยตนเอง จะไม่ยอมให้ผู้ใหญ่มากำกว่าภายในชีวิตของตน และมักคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจความต้องการของตน

4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม วัยนี้เป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับหรือชมเชย อยากมีชื่อเสียง อยากเด่น อยากรับผิดชอบในกิจกรรมบางอย่าง เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่ก็ทำได้สำเร็จค่อนข้างยาก เพราะขาดระบบในการทำงาน ขาดวิจารณญาณในตัวเอง ดังนั้น ผู้ใหญ่จะต้องหาสาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางแก้ไข

5. ความต้องการรวมกลุ่ม วัยนี้เพื่อนมีความสำคัญมาก เป็นวัยที่อยากให้เพื่อนยอมรับ จึงทำตามเพื่อน แม้ว่าบางครั้งจะขัดกับความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม

6. ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการนี้อาจจะรุนแรงมากในวัยนี้ เช่น ต้องการคบเพื่อนใหม่ ๆ ต้องการทดลองสิ่งต่าง ๆ ตามเพื่อน เช่น การเดินขบวน การติดสิ่งเสพติด ฯลฯ

7. ความต้องการมีอนาคต ต้องการมีความสำเร็จ วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ อยากรับผิดชอบ อยากพึ่งตนเองมีจุดมุ่งหมายในอนาคต มีการวางแผนว่าสำเร็จการศึกษาแล้วจะประกอบอาชีพอะไร

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ โดยแบ่งวิจัยออกเป็นแต่ละด้านตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

สายวิชาที่กำลังศึกษาอยู่

สายวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ที่แตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ คือ สายวิชาที่มีความเป็นอิสระมาก โดยเฉพาะในสายวิชาชีพ การมีเพศสัมพันธ์จะมากเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ศุภจรี วชิกรัตน์ (2533) ศึกษาความรู้ ทัศนคติและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ และโรคเอดส์ในนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่านักเรียนชายที่เรียนสายสามัญมีประสบการณ์ทางเพศต่ำกว่านักเรียนสายอาชีพ

ชุลีพร อินทรไพบูลย์ (2536) ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องเพศของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นอายุ 16-19 ปี จำนวน 906 ราย พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสายวิชาหรือแผนกวิชาที่เรียนแตกต่างกัน คือ สายสามัญ ช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยการ มีค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กุลยา สุราษฎร์พรหม (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด

อดรรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสายสามัญ เพศชาย 568 คน เพศหญิง 575 คน และสายอาชีพ เพศชาย 386 คน เพศหญิง 683 คน พบว่า นักเรียนสายสามัญมีพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ดีกว่านักเรียนสายอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป จะเห็นได้ว่า สายวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ จะมีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น

รายได้ที่ได้รับ

รายได้ที่ได้รับเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานะทางเศรษฐกิจ และมีผลต่อการดำรงชีวิตของวัยรุ่น ถ้ามีรายได้มากพอ ทำให้วัยรุ่นนำรายได้ที่ได้รับไปใช้ในทางฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะการนำไปใช้ในทางที่หาประโยชน์ใส่ตัว เหล่านี้ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

จุฑามาศ นุชนารณ (2531) ศึกษาการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นจำนวน 836 คน พบว่า ค่าใช้จ่ายประจำเดือนที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ที่ได้รับค่าใช้จ่ายประจำเดือนน้อยกว่า 500 บาท เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 20.1 และยังได้รับค่าใช้จ่ายประจำเดือนสูงขึ้น อัตราการมีเพศสัมพันธ์ก็ยิ่งสูงขึ้นด้วย

ศุภจรี วจิวิวัฒน์ (2533) ศึกษาความรู้ ทัศนคติและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและโรคเอดส์ ในนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า เงินค่าใช้จ่ายที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับการมีประสบการณ์ทางเพศ โดยนักเรียนชายที่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายมาก มีประสบการณ์ทางเพศสูงกว่านักเรียนชายที่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายน้อย

อัญชลี คติอนุรักษ์ (2535) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักศึกษาชายวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 1,094 คน พบว่า รายได้ที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ โดยนักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนสูง จะมีเพศสัมพันธ์มากกว่านักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ

อังสนา บุญธรรม (2535) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเขตชนบทกับเขตเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า รายได้ที่ได้รับเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ได้ โดยเฉพาะในนักเรียนชายที่มีรายได้สูง

ชวนชม สกนวิวัฒน์ (2538) ศึกษาโครงการให้คำปรึกษาและบริการเกี่ยวกับสุขภาพเจริญพันธุ์และการคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่นและหนุ่มสาว จากกลุ่มตัวอย่าง 5,451 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่

เคยมีเพศสัมพันธ์ส่วนใหญ่ มีรายได้ในระดับสูงร้อยละ 60.3 รองลงมาในระดับกลางร้อยละ 51.5 และระดับต่ำร้อยละ 40.6

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า รายได้ที่ได้รับมีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น

ทัศนคติและค่านิยมทางเพศ

คือความรู้สึกนึกคิด และความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นต่อการมีเพศสัมพันธ์ ถ้าความรู้สึกนี้ไปในทางว่า การมีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ดี วัยรุ่นก็พร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์ แต่ถ้าความรู้สึกเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นก็พร้อมที่จะคัดค้านการมีเพศสัมพันธ์

เรณู เจริญศรี (2525) ศึกษาทัศนคตินักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 3 มีทัศนคติที่ค่อนข้างไปทางคัดค้านเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีเจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศในเชิงบวกร้อยละ 98.3

ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ (2530) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศก่อนแต่งงานของวัยรุ่นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด วัยรุ่นชายร้อยละ 75 และวัยรุ่นหญิงร้อยละ 40 เห็นด้วยต่อการมีเพศสัมพันธ์ แต่จะเห็นด้วยมากยิ่งขึ้น ถ้ามีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่แต่งงานด้วย เมื่อถามถึงตัวของเขาเองว่า คิดจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรือไม่ พบว่าวัยรุ่นหญิงไม่ถึงร้อยละ 10 และวัยรุ่นชายน้อยกว่าร้อยละ 40 คิดว่าจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

สุกานดา สุวณิชชาติ และคณะ (2530) ศึกษาปัญหาทางเพศศึกษาในนักเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชายยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานร้อยละ 62.7 ส่วนนักเรียนหญิงยอมรับร้อยละ 37.63

สุนา ชมพูทวีป (2531) ศึกษาสุขวิทยาทางการเจริญพันธุ์ของนักเรียนและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนทั้งหมดร้อยละ 39.3 เห็นด้วยว่า ผู้ชายควรมีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน โดยนักเรียนทั้งหมดร้อยละ 15.7 เห็นด้วยว่า ผู้หญิงควรมีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน

พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของงานสตรีวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร และบริเวณชล พบว่า ระดับเจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ โดยที่กลุ่มที่มีเจตคติในระดับดี จะมีพฤติกรรมเพศสัมพันธ์

แตกต่างกันไปจากกลุ่มที่มีระดับเจตคติปานกลาง และไม่ใช่อ่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มที่เจตคติในระดับปานกลาง จะมีพฤติกรรมเพศสัมพันธ์แตกต่างกันไปจากกลุ่มที่มีเจตคติระดับไม่ใช่อ่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วอร์เรน (Warren ,1969 : 588) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แหล่งที่มาและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ” จากนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนอร์ท โคโรลิง จำนวน 266 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าโรงเรียนไม่ใช่แหล่งสำคัญที่ให้ความรู้เรื่องเพศ ร้อยละ 20 ที่เห็นว่าบิดา มารดา แหล่งความรู้สำคัญเรื่องเพศ และส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเพศมาจากคำบอกเล่าของเพื่อนๆ

ออฟเฟอร์ (Danial Offer ,1971 : 40-48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมเกี่ยวกับเพศของกลุ่มวัยรุ่น” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทำการศึกษาติดตามเป็นระยะยาวตั้งแต่ปีที่ 1 จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาและเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 45 ไม่เคยมีนัดเลยจนสำเร็จปีที่ 1 แต่การมีนัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็น ร้อยละ 77 เมื่อศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 สำหรับเรื่องการร่วมประเวณีก่อนแต่งงานนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ แต่ควรจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเสียก่อน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 เคยร่วมประเวณีเมื่อศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 3 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 เมื่อศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยปีที่ 1 และร้อยละ 50 เมื่ออยู่มหาวิทยาลัยปีที่ 3

วูดดี (Jame Divita Woody ,1973 : 1693-B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เจตคติของเด็กที่มีต่อเพศศึกษา” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. อวัยวะสืบพันธุ์และหน้าที่ของอวัยวะสืบพันธุ์ไม่ใช่เรื่องที่น่ารังเกียจที่จะกล่าวถึง
2. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นการแสดงออกตามปกติ

วิลเลียม (Williams,1932:22-74) ได้สำรวจความเชื่อและความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยของวัยรุ่นชายแอฟริกา อเมริกัน อายุระหว่าง 18-22 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จำนวน 200 คน พบว่า ร้อยละ 53 มีความคิดเห็นว่าการตีมีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์มีผลต่อการตัดสินใจใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์

ลินเดลล์และออสสัน (Lindell and Olsson,1993:203-210) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของนักเรียนวัยรุ่นชาวสวีเดนต่อการทำแท้ง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 17-18 ปี จำนวน 421 คน พบว่า นักเรียน 2 ใน 3 เชื่อว่าการตัดสินใจทำแท้งควรปรึกษาร่วมกันทั้งฝ่ายหญิงและชาย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าการทำแท้งไม่ถือเป็นวิธีการคุมกำเนิด

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น

การดื่มสุรา/สูบบุหรี่/การใช้สารเสพติด

การดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ ทำให้วัยรุ่นขาดความยับยั้งคิด ส่งผลตามมาต่อพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางเพศ

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) ศึกษาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดื่มเหล้า ร้อยละ 32.9 สูบบุหรี่ ร้อยละ 14

สมชาย ลักษณะนารักษ์ (2527) ศึกษาปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาที่มีผลต่อการป้องกันโรคติดต่อในนักเรียน นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม นักศึกษาวิทยาลัยครูนครปฐม จำนวน 300 ราย พบว่า การชอบดื่มสุราเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ (2530) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศก่อนแต่งงานของวัยรุ่นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า วัยรุ่นในเขตเมืองมีการดื่มเหล้าร้อยละ 82.4 สูบบุหรี่ร้อยละ 78.8 โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญ

อังสนา บุญธรรม (2535) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเขตชนบทกับเขตเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดื่มสุราเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ได้ โดยเฉพาะนักเรียนชายที่ดื่มสุราบ่อย ๆ

คันสนีย์ นัทศิริ (2536) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มนักศึกษาชาย ระดับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายสายอาชีวศึกษา 262 คน สายอุดมศึกษา 384 คน พบว่า การดื่มสุรา เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ และยังเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ด้วย

จารุรัตน์ เจริญประชาชนากร (2537) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1-3 จำนวน 514 คน พบว่า การดื่มสุราหรือของมีแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กุลยา สุหน่ายพรหม (2538) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสายสามัญ เพศชาย 568 คน เพศหญิง 575 คน และสายอาชีพ เพศ

ชาย 386 คน เพศหญิง 683 คน พบว่า การดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ด้านเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมคโดนัลด์ ดิชแมนน์ (Macdonald Dichman, 1991) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมทางเพศของเยาวชนในชนบทของรัอัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 280 คน พบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์

ทรีนและเลวิน (Traeen and Lewin, 1992) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นนอร์เวย์ โดยศึกษาจากวัยรุ่นอายุ 17-19 ปี จำนวน 2,975 คน จากแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมา พบว่า ร้อยละ 62.8 จำนวนประสบการณ์ทางเพศมีความสัมพันธ์กับพื้นฐานทางสังคมและมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อปัจจัยการดำเนินชีวิต เช่น การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา

ซูรินและฮิงสัน (Strunin and Hingson , 1992) ศึกษาการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยา และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยสัมภาษณ์วัยรุ่นอายุ 16-19 ปี จำนวน 1,990 คน ทางโทรศัพท์ พบว่า ร้อยละ 64 มีการร่วมเพศภายหลังการดื่มสุรา ร้อยละ 15 ภายหลังใช้ยาเสพติด ร้อยละ 49 ชอบที่จะมีเพศสัมพันธ์ถ้าตนเองและคู่เพศสัมพันธ์ได้ดื่มสุรา

แคลงเกอร์และคณะ (Klanger, Tydent T, et al, 1993) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในเมือง Uppsala ประเทศสวีเดน จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไฮสคูลจำนวน 383 คน พบว่าการดื่มสุรามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

ริคเธอร์และคณะ (Richter DL, et al, 1993) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ถุงยางอนามัยและจำนวนคู่อุปสรรคในนักเรียนไฮสคูล ระดับ 9-12 จำนวน 3,893 คน พบว่า การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติดและการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

เอปสไตน์และคณะ (Epstein JA, et al, 1994) ศึกษาปัจจัยที่มีทำนายการมีพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนระดับ 7 จากโรงเรียนในนิวยอร์ก 3 โรงเรียน พบว่า การใช้สารเสพติด ดื่มสุรา สูบบุหรี่ มากขึ้น จะเพิ่มการมีพฤติกรรมทางเพศในอนาคต

สรุปจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้สารเสพติด การดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น

การใช้สื่อที่ปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศ

ปัจจุบัน อิทธิพลของสื่อสารมวลชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อที่มีเนื้อหาทางด้านเพศที่ไม่ว่าจะนำเสนอมาโดยตรง หรืออยู่ในรูปที่แฝงออกมาก็ตาม ล้วนแต่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่มีความสนใจในเรื่องเพศมาก เมื่อได้รับการกระตุ้นด้วยสื่อเหล่านี้ ก็จะมีการแสดงออกทางด้านเพศตามสื่อที่ได้รับ

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 858 ราย พบว่า ร้อยละ 7.3 เคยไปเที่ยวสถานอาบ อบ นวด ร้อยละ 14.6 เคยไปเที่ยวสถานโบว์ลิ่ง ร้อยละ 21.7 เคยไปเที่ยวคอฟฟี่ช็อป ร้อยละ 14.6 เคยไปเที่ยวไนท์คลับ ร้อยละ 33.4 เคยดูหนังสือโป๊ ร้อยละ 18.4 เคยดูภาพยนตร์โป๊

สมชาย ลักษณะนารักษ์ (2527) ศึกษาปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาที่มีผลต่อการป้องกันโรคที่ถูกต้องในนักเรียน นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม นักศึกษาวิทยาลัยครูนครปฐม จำนวน 300 ราย พบว่าการชอบดูหนังสือ ภาพยนตร์ที่ปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จุฑามาศ นุชนารถ (2531) ศึกษาการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดของนักเรียนวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 836 คน พบว่าการอ่านหนังสือลามกหรือดูภาพการร่วมเพศ การดูภาพยนตร์หรือเทปโทรทัศน์เกี่ยวกับการร่วมเพศ การเที่ยวสถานเริงรมย์ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อังสนา บุญธรรม (2535) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเขตชนบทกับเขตเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การอ่านหนังสือโป๊หรือหนังสือปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศ การดูเทปโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศ สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ได้

คันสนีย์ นัทธีศรี (2536) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มนักศึกษาชาย ระดับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายสายอาชีวศึกษา 262 คน สายอุดมศึกษา 384 คน พบว่า การดูเทปโทรทัศน์และ/หรือภาพยนตร์ปลูกเร้าอารมณ์ทางเพศ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ และยังเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ด้วย

จารุรัตน์ เจียมประชาชนากร (2537) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3

จำนวน 514 คน พบว่า การเคยเที่ยวคลับ บาร์ สถานอาบ อบ นวด หรือสถานเริงรมย์อื่น ๆ และการอ่านหนังสือที่ปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชวนชม สกนธวัฒน์ (2538) ศึกษาโครงการให้คำปรึกษาและบริการเกี่ยวกับสุขภาพเจริญพันธุ์และการคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่นหนุ่มสาว จากกลุ่มตัวอย่าง 5,451 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.65 เคยอ่านหนังสือโป๊ ร้อยละ 51.30 เคยดูวิดีโอโป๊ ร้อยละ 44.78 เคยเที่ยวกลางคืนกับเพื่อนต่างเพศโดยไม่มีผู้ใหญ่ไปด้วย

กุลยา สุร่ายพรหม (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสายสามัญ เพศชาย 568 คน เพศหญิง 575 คน และสายอาชีพ เพศชาย 386 คน เพศหญิง 683 คน พบว่า การดูภาพยนตร์โป๊มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ด้านเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จุฬารัตน์ หัวหนวย (2539) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นชายในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา รายได้ที่ได้รับทัศนคติ การดื่มสุรา ที่พักอาศัยในปัจจุบัน การไปเที่ยวคลับ บาร์ หรือสถานเริงรมย์

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อที่ปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น

การอยู่ใกล้ชิดกับคูรักรหรือเพศตรงข้าม

รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ และพรนภา หอมสินธุ์ (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษา พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีประสบการณ์เรียนรู้เรื่องเพศและเจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศต่างกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษาคือ เพศ ประสบการณ์เรียนรู้เรื่องเพศ เจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศ และนอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่มีคูรักรจะมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำคือ การได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกัน การจับมือถือแขน การอยู่กันตามลำพัง จะเอื้อต่อการนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในที่สุด

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การอยู่ใกล้ชิดกับคูรักรหรือเพศตรงข้าม การจับมือถือแขน การอยู่กันตามลำพัง จะเอื้อต่อการนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้เช่นเดียวกัน